

บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในระบบสภาคู่กับประสิทธิผลในการเสริมสร้าง
เสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย*

THE ROLES AND DUTIES OF THE SENATE IN THE BICAMERAL SYSTEM AND
EFFECTIVENESS OF POLITICAL STABILITY ENHANCEMENT
AND THAI DEMOCRACY DEVELOPMENT

ภูมิ มุลศิลป์

Poom Moolsilpa

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

E-mail: poom@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์โครงสร้างวุฒิสภาของต่างประเทศที่เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย 2. ศึกษาพัฒนาการด้านอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน (3) วิเคราะห์บทบาทของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (4) จัดทำข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางอำนาจของวุฒิสภาไทยให้เป็นสถาบันที่มีบทบาทเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการเมืองและประชาธิปไตยไทย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่มกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา

จากการศึกษาพบว่า วุฒิสภาในต่างประเทศมักจะถูกลดทอนและถูกจำกัดเรื่องของอำนาจแม้ในบางประเทศจะมีรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจากการแต่งตั้งทั้งหมดก็ตาม สำหรับพัฒนาการทางด้านหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่าประเทศไทยยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงสร้าง องค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่ลงตัว โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์ในประเด็นที่มา และอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งถูกมองว่าเป็นการสืบทอดอำนาจ ขัดต่อหลักการประชาธิปไตย ดังนั้น จึงควรแก้ไขความสัมพันธ์ทางอำนาจของวุฒิสภาไทยเพื่อการเป็นสถาบันที่มีบทบาทเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการเมืองและประชาธิปไตยของไทยต่อไป

คำสำคัญ: วุฒิสภา; ระบบสภาคู่; ประชาธิปไตย

Abstract

Objectives of the study were 1. To analyze the structure of the Senate of other countries as a model for enhancing political stability and contributing significantly to the development of democracy, 2. To study the development of powers and duties of the Thai Senate from the past to the present, 3. To analyze the role of the Senate under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 [2017]; and 4. To provide recommendations for the advancement of power relations of the Thai Senate to be an institution that plays an important role in enhancing and strengthening Thailand's political and democratic system. The research comprised documentary research, focus groups discussion with relevant groups of participants and online questionnaires for the collecting data and analyzed by of descriptive interpretation.

The results revealed that the Senate in other countries were often reduced and limited in power, even though, in some countries the senators derived from appointment. As for the advancement of duties and powers of the Thai Senate from the past to the present, Thailand still has no clear conclusions about the structure, composition, and powers of the Senate. The Constitutional of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 has caused criticism on the issue of selection, power, and duties of the senators which was considered as a succession of power and was in contrary to the principles of democracy. Therefore, the relationship in power of the Senate should be amended in order to become an institute that plays an important role in strengthening and developing the political and democratic system in Thailand.

Keywords: Senate; Bicameral system; Democracy

บทนำ

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหลายประการ ทั้งในแง่โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ รวมถึงคุณสมบัติของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรเหล่านั้น โดยองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยได้แก่วุฒิสภาที่มีพัฒนาการทั้งในด้านโครงสร้าง องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อมองย้อนไปในอดีตนับแต่ประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ที่บัญญัติให้มีวุฒิสภาเป็นสภาที่สอง ต่อมาในภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น

วุฒิสภา หลังจากนั้น แม้ว่าจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับ แต่ดูเหมือนประเทศไทยยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงสร้าง องค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่ลงตัว ดังเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของวุฒิสภาในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโดยพัฒนาการของวุฒิสภาไทยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

2. วุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2490 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

3. วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทางตรงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

4. วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

5. วุฒิสภาที่มาจากการคัดเลือกตามกลุ่มอาชีพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีข้อควรพิจารณา ได้แก่ มาตรา 269 ในบทเฉพาะกาลที่กำหนดโครงสร้างที่มาสมาชิกวุฒิสภาไว้แตกต่างจากบทถาวรซึ่งก่อให้เกิดการวิพากษ์ตามมาในสังคมอย่างกว้างขวาง

ดังนั้น บทความนี้จึงจะได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยโดยพิจารณาจากวุฒิสภาในต่างประเทศที่ใช้ระบบสภาคู่ประกอบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างวุฒิสภาของต่างประเทศที่เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางด้านอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน

3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการเมืองและประชาธิปไตยของไทย

4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางอำนาจของวุฒิสภาไทยเพื่อเป็นการเป็นสถาบันที่มีบทบาทเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการเมืองและประชาธิปไตยของไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไทย ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบรัฐสภาคู่ รวมถึงศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างวุฒิสภาของต่างประเทศที่เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย การสนทนากลุ่ม (Focus Group) บุคคลที่เกี่ยวข้อง และการทดสอบแบบสอบถามออนไลน์ (Online Form) เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวุฒิสภาของต่างประเทศที่เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยอันได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศฝรั่งเศส พบว่า

1. ประเทศอังกฤษ

รัฐสภาอังกฤษเป็นระบบสภาแบบขุนนาง รูปแบบการได้มาซึ่งวุฒิสภาของอังกฤษนั้นมีลักษณะที่คล้ายกับรูปแบบการได้มาซึ่งวุฒิสภาของประเทศไทยชุดปัจจุบัน กล่าวคือ มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด มีได้ผ่านการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนแม้แต่คนเดียว โดยสมาชิกสภาขุนนางแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ ขุนนางสืบตระกูล ขุนนางศาสนา และขุนนางตลอดชีพ

วุฒิสภาอังกฤษมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมายซึ่งทุกร่างกฎหมายจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรัฐสภาทั้งสองสภาก่อนจึงจะกลายเป็นกฎหมายหรือพระราชบัญญัติได้ สมาชิกขุนนางยังสามารถตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นมาเพื่อตรวจสอบนโยบายต่าง ๆ หรือพิจารณารวบรวมข้อมูลตรวจสอบ และจัดทำรายงานเพื่อประกอบการพิจารณาร่างกฎหมาย (มนตรี รูป สุวรรณ, 2535)

ทั้งนี้ การลดและจำกัดอำนาจของสภาขุนนางมีอย่างต่อเนื่อง โดยพระราชบัญญัติรัฐสภา ค.ศ. 1911 ระบุว่า ในกรณีสภาสามัญผ่านร่างกฎหมายใดให้สภาขุนนางพิจารณา หากเวลาผ่านไปแล้ว 1 เดือน สภาขุนนางยังไม่ได้มีความคิดเห็นใดออกมาจะถือว่าร่างกฎหมายนั้นเป็นกฎหมายทันที และห้ามสภาขุนนางแก้ไขร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเงิน แต่มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบตามสภาสามัญเท่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติรัฐสภา ค.ศ. 1949 ยิ่งลดอำนาจของสภาขุนนางลงไปอีก กล่าวคือ สภาขุนนางไม่สามารถยับยั้งกฎหมายได้ เพียงแต่สามารถชะลอออกไปได้ 2 ปี จนมาถึงการออกพระราชบัญญัติรัฐสภา ค.ศ. 1999 เพื่อจำกัดจำนวนขุนนางประเภทขุนนางสืบตระกูลเหลือเพียง 92 คน เนื่องจากสภาขุนนางมีความเป็นอนุรักษ์นิยมมากพอสมควรโดยให้มีการสรรหากันเองภายในสมาชิกตระกูลขุนนางเหล่านั้น และขุนนางกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิสืบทอดตำแหน่งจากรุ่นสู่รุ่นอีกต่อไป รวมถึงไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาหรือออกเสียงลงคะแนนแต่อย่างใด (Legislation, 1999)

2. ประเทศญี่ปุ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 ได้สถาปนาระบบรัฐสภา และจัดให้มีรัฐสภาแบบสองสภาขึ้น โดยกำหนดให้ “สภาไดเอท” เป็นองค์กรสูงสุดแห่งอำนาจรัฐในทางนิติบัญญัติ สภาไดเอทจึงเป็นองค์กรที่สะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนและมีอำนาจในการบัญญัติกฎหมายแต่เพียงองค์กรเดียว ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยมีที่มาองค์ประกอบ ตลอดจนบทบาทอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้นมีเจตนารมณ์ในการกำหนดให้มีวุฒิสภาในฐานะสภาที่สอง มีบทบาท อำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกับวุฒิสภาของสหรัฐอเมริกาซึ่งกำหนดให้มีที่มาจากกรรมาธิการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และมีอำนาจหน้าที่ใกล้เคียงกับสภาผู้แทนราษฎรโดยสามารถอธิบายเจตนารมณ์ในการกำหนดให้มีวุฒิสภาในประเทศญี่ปุ่นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรญี่ปุ่น ค.ศ. 1946 มีเจตนารมณ์ในการกำหนดให้วุฒิสภามีบทบาทในการทักท้วง ตรวจสอบฝ่ายบริหารและสภาผู้แทนราษฎรในนิติการพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมายและตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากกรรมาธิการเลือกตั้งทั้งหมดเช่นเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีความชอบธรรมตามแนวความคิดว่าด้วยการปกครองระบอบประชาธิปไตย (ปณิธีร์ ปทุมวัฒน์, 2560)

3. ประเทศสหรัฐอเมริกา

วุฒิสภาแห่งสหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกว่าสภาสูง เป็นหนึ่งในสภาของรัฐสภาสหรัฐอเมริกาที่รวมกับสภาผู้แทนราษฎร โดยสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมดมีอำนาจในการตรวจสอบและออกกฎหมายได้เช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้วุฒิสภาแห่งสหรัฐอเมริกามีอำนาจในการให้สัตยาบันสนธิสัญญาที่ลงนามโดยประธานาธิบดี โดยอาศัยเสียงของวุฒิสมาชิก 2 ใน 3 หากไม่ผ่านการให้สัตยาบันโดยวุฒิสภา สนธิสัญญานั้นถือเป็นอัน ตกลงไป (United States Senate, 1789)

คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นแต่ละคณะยังมีสิทธิในการแต่งตั้งทูต และผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งประธานวุฒิสภามีบทบาทสำคัญในการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการวุฒิสภา มีอำนาจพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายในการรับรองหรือแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการควบคุมหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ รวมไปถึงสมาชิกคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลกลางของกระทรวงต่าง ๆ ที่ประธานาธิบดีเสนอชื่อมานั้นต้องได้รับการรับรองจากวุฒิสภา (History.com Editors, 2018)

4. ประเทศฟิลิปปินส์

รัฐสภาหรือสภาองเกรส เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ มีโครงสร้างระบบรัฐสภาเป็นแบบสภาคู่ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร โดยวุฒิสภานั้นมาจากการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่หลักในการออกกฎหมาย โดยร่างกฎหมายทุกฉบับต้องผ่านการพิจารณาจากทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ควบคุมตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารในการทำหน้าที่ รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามกฎหมาย (CDAsia, 1987)

นอกจากนี้ วุฒิสภายังมีอำนาจตรวจสอบและลงคะแนนถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (Impeachment) อันเป็นกระบวนการที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาฟ้องร้องกล่าวโทษและไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงของรัฐที่กระทำผิดหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อถอดถอนผู้นั้นจากตำแหน่ง ป้องกันความเสียหายซึ่งอาจเกิดต่อประเทศชาติหรือประชาชน (สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2563)

5. ประเทศฝรั่งเศส

รัฐสภาของฝรั่งเศสประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ทำหน้าที่ผ่านร่างกฎหมายและงบประมาณ รวมทั้งมีอำนาจตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารผ่านทางกรรมาธิการในรัฐสภา โดยสมาชิกวุฒิสภาถูกสรรหาทางอ้อม กล่าวคือ ชาวฝรั่งเศสที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะเลือกผู้แทนในระดับท้องถิ่นที่เรียกว่า “คณะผู้เลือกตั้ง” โดยวุฒิสภามีสิทธิเสนอร่างกฎหมายและร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายได้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรี โดยการตรากฎหมายดังกล่าวต้องไม่เพิ่มรายจ่ายของรัฐหรือทำให้รายได้ของรัฐลดลง และต้องไม่แทรกแซงอำนาจในการตรากฎหมายของรัฐบาลหรืออำนาจซึ่งรัฐบาลได้รับการอนุญาตจากรัฐสภาให้เป็นผู้ตรากฎหมาย (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2543)

อำนาจของวุฒิสภานั้นค่อนข้างถูกจำกัด โดยเฉพาะการเสนอร่างกฎหมายเพื่อให้ได้ข้อยุติ ซึ่งในกรณีที่คณะกรรมาธิการร่วมไม่สามารถตกลงกันได้ ร่างกฎหมายนั้นจะถูกส่งไปให้ทั้งสองสภาพิจารณาอีกครั้ง และหลังจากนั้นสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดหากทั้งสองสภามีความเห็นที่ไม่ตรงกัน (รัชฎาภรณ์ สุภาพ, 2562)

ประเด็นสำคัญของวุฒิสภาต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในฝรั่งเศสนอกจากทางด้านนิติบัญญัติที่มีการลดและจำกัดอำนาจของวุฒิสภาในการพิจารณากฎหมาย ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับการไม่แทรกแซงทางอำนาจซึ่งมาจากความเห็นชอบการแก้ไขรัฐธรรมนูญด้วยการลงประชามติเมื่อปี 1958 โดยหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ หลักความเสมอภาคทางกฎหมาย และการไม่ยอมรับชนชั้นทางสังคมอันมีมาแต่ก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส

สำหรับพัฒนาการทางด้านหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่า สมาชิกวุฒิสภาของไทยในอดีตมักมาจากการแต่งตั้งจนเกิดการปฏิรูปการเมืองในปี พ.ศ. 2540 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้า

มามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ดังเห็นได้จากการกำหนดให้มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงสามารถถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ รวมถึงเปลี่ยนแปลงที่มาและองค์ประกอบของสมาชิกวุฒิสภา โดยในส่วนของวุฒิสภานั้นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจำนวน 200 คน

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นจากเดิมที่สำคัญ ได้แก่ การคัดสรรบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและองค์กรสำคัญต่าง ๆ รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลที่กระทำผิดตามที่กฎหมายบัญญัติออกจากตำแหน่ง อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปจากการกล่าวอ้างว่าองค์กรอิสระหลายแห่งถูกแทรกแซง รวมถึงการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติใกล้ชิด ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาทั้งในการนิติบัญญัติและการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความเป็นกลางตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ (วรศักดิ์ อรรถมนต์ และปัทมา สุปกัมภ์, 2543)

ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขหลักการเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภาในหลายส่วน อาทิ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง มีจำนวน 480 คน โดย 400 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ส่วนอีก 80 คน มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนโดยการแบ่งเป็น 8 กลุ่มจังหวัด ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2554 โดยรัฐธรรมนูญ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก จำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 375 คน และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 125 คน ทั้งนี้ ในส่วนของวุฒิสภามีสมาชิก จำนวน 150 คน มาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ 1 คน ส่วนที่เหลือมาจากการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์จากทุกกลุ่มวิชาชีพ โดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายจำนวน 1 คน และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายจำนวน 1 คน ทำหน้าที่สรรหาสมาชิกวุฒิสภาจากรายชื่อบุคคลที่องค์กรวิชาชีพต่าง ๆ เสนอ

ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาในอดีต รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีเจตนารมณ์ให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นสภาของผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลาย และเป็นกลางมากที่สุดจึงได้กำหนดคุณสมบัติ โดยสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุ 40 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้ง ต้องไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง ซึ่งในกรณีที่เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ต้องพ้นจากตำแหน่งนั้น ๆ มาแล้วเกินกว่า 5 ปี นับถึงวันรับสมัครหรือ

วันที่ได้รับการเสนอชื่อ โดยมุ่งหวังให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ได้อย่างอิสระอันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในด้านนิติบัญญัติ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การแต่งตั้งและถอดถอนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ และด้านอื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจ

อย่างไรก็ตาม สมาชิกวุฒิสภายุติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กลับถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยประชาชนบางส่วนว่า ทำให้พัฒนาการด้านประชาธิปไตยของไทยก้าวถอยหลัง สืบเนื่องมาจากสมาชิกวุฒิสภานั้นควรมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด อันเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักการประชาธิปไตย (ภูมิ มูลศิลป์ และ ชมพูนุช ตั้งถาวร, 2558)

อภิปรายผลการวิจัย

สำหรับวุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่า บทบาท และอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภามีทั้งในส่วนที่เป็นเฉพาะตัว และอำนาจหน้าที่ที่ต้องใช้ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์ในประเด็นที่มา และอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา โดยเฉพาะต่อประเด็นการกำหนดให้จำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาแบ่งเป็นสองช่วงเวลา ได้แก่

ช่วงที่ 1 เป็นไปตามบทเฉพาะกาลที่กำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถวายคำแนะนำ โดยมาจากการดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 50 คน และมาจากการคัดเลือกของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 194 คน รวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ช่วงที่ 2 เมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งดังกล่าวแล้ว ให้มีวุฒิสภามีจำนวน 200 คน มาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

นอกจากวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว วุฒิสภาชุดแรกยังมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาลอีก ได้แก่

1. ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ โดยให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

3. ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า อาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัยการยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณีจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุด คือ การที่วุฒิสภามีอำนาจให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในระหว่าง 5 ปีแรก ซึ่งถูกมองว่าเป็นการสืบทอดอำนาจ ขัดต่อหลักการประชาธิปไตย และส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรอื่นตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ รวมถึงในแง่ของความเป็นอิสระที่จะต้องปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า วุฒิสภาในต่างประเทศมักจะถูกลดทอนและถูกจำกัดเรื่องของอำนาจแม้ในบางประเทศจะมีรูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาจากการแต่งตั้งทั้งหมดก็ตาม โดยวุฒิสภาต่างประเทศมักมีบทบาทและอำนาจหลักคือ การตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจรัฐต่อประชาชนเกินควร ทั้งต่อการพิจารณาตรวจสอบและกลั่นกรองกฎหมาย การบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด

สำหรับในกรณีของประเทศไทยพบว่า สมาชิกวุฒิสภายังคงมีความจำเป็นต่อระบบการเมืองของไทยในฐานะองค์กรที่สร้างสมดุลแห่งอำนาจ ทั้งในมิติของฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจหน้าที่ในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อย่างไรก็ตาม นอกจากปัญหาการยอมรับในที่มาของสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แล้ว การบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภายังมีปัญหาในเรื่องการยอมรับของสังคม โดยเฉพาะต่อทัศนคติที่มองว่า วุฒิสภาเป็นเครื่องมือแห่งการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันส่งผลต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบทบาทตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศและการลงคะแนนเลือกนายกรัฐมนตรี

สำหรับบทบาทของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการเมืองและประชาธิปไตยของไทยได้แก่ การที่รัฐธรรมนูญกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาว่า ต้องไม่ฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ใต้อำนาจของพรรคการเมืองใด ๆ (มาตรา 113) สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็น

สมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวกายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่นหรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม (มาตรา 185) นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

2. ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวกายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

3. ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานปกติ

4. ไม่กระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิชอบ (มาตรา 184)

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า มีความพยายามในการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาให้มีความเป็นกลางและมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา ได้แก่ การมีกลไกการติดตามและสภาพบังคับ โดยจากการศึกษาพบว่า ในกรณีของประเทศไทย บทบาทของวุฒิสภาในการพิจารณาร่างกฎหมายให้มีความรอบคอบและถูกต้องค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากปริมาณของร่างกฎหมายที่มีการพิจารณาโดยวุฒิสภาในแต่ละปี ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสภาตรวจสอบ พบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพบังคับและการติดตามการดำเนินงานขององค์กรหรือบุคคลอื่นในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือข้อทักท้วงของวุฒิสภา

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดพัฒนาการที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ทางอำนาจของวุฒิสภาไทยเพื่อการเป็นสถาบันที่มีบทบาทเสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการเมืองและประชาธิปไตยของไทย โดยอำนาจหน้าที่ รวมถึงบทบาทที่เหมาะสมของสมาชิกวุฒิสภาควรถูกแก้ไขและกำหนดกรอบไว้ ดังนี้

1. บทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ

วุฒิสภาควรจำกัดบทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติเพียงการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี อนุมัติพระราชกำหนด และการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

2. บทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

วุฒิสภาควรจำกัดบทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเพียงการตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา และการตั้งคณะกรรมการ

3. บทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน

วุฒิสภาควรจำกัดบทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดินเพียงการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ ให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม และให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือสัญญาสำคัญกับนานาประเทศ

4. บทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำและความเห็นชอบบุคคลในองค์กรตรวจสอบ

วุฒิสภาควรจำกัดบทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำและความเห็นชอบบุคคลในองค์กรตรวจสอบเพียงการถวายคำแนะนำในกรณีพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ หลังจากที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการคัดเลือกมาแล้ว พิจารณาเลือกผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเข้าเป็นคณะกรรมการตุลาการของศาลประเภทต่าง ๆ และให้ความเห็นชอบเพื่อให้ได้บุคคลผู้จะปฏิบัติหน้าที่สำคัญอย่างมีประสิทธิภาพในองค์กรตามที่กฎหมายกำหนด

5. บทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ในองค์กรให้ออกหรือพ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด

6. บทบาทและอำนาจหน้าที่ด้านอื่น ๆ เพียงเท่าที่จำเป็นและไม่เป็นการแทรกแซงกระบวนการประชาธิปไตย

ทั้งนี้ บทบัญญัติที่ควรถูกตัดออกไป ได้แก่ อำนาจหน้าที่ในลักษณะตามบทเฉพาะกาล อันได้แก่ อำนาจหน้าที่ในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวดว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ เข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อการปฏิรูปประเทศ และการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

สำหรับข้อเสนอต่อบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา จากการศึกษาและการสำรวจความคิดเห็นของบุคคลพบว่า สมาชิกวุฒิสภาควรแสดงบทบาทโดยมีความอิสระและมีความกล้าหาญทางการเมือง อารังไว้ซึ่งความเป็นกลางและมีธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ ตรวจสอบการใช้

อำนาจของหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนสูงสุด รับฟังปัญหาของประชาชนเพื่อนำไปเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และยึดมั่นในหน้าที่ของตนโดยถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ในส่วนขอเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาใกล้เคียงกับสภาพบังคับและการติดตามการดำเนินงานขององค์กรหรือบุคคลอื่นที่วุฒิสภาส่งผลการศึกษา รายงาน ข้อเสนอแนะ หรือข้อทักท้วงไปเพื่อให้ดำเนินการว่า ภายหลังจากได้รับผลการศึกษา รายงาน ข้อเสนอแนะ หรือข้อทักท้วงดังกล่าวแล้วมีผลการดำเนินการอย่างไรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2543). *ระบอบการเมืองการปกครองฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2554). *การปรับโครงสร้างของระบบรัฐสภา*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และปัทมา สุกงำบัง. (2543). *บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ปณิธีร์ ปทุมวัฒน์. (2560). *วุฒิสภาของประเทศไทยเบื้องต้นที่ 1*. กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมาย.

พนารัตน์ มาศฉมาดล. *บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้น 8 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.wiki.kpi.ac.th>

ภูมิ มูลศิลป์ และชมพูนุท ตั้งถาวร. (2558). *รูปแบบการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

มนตรี รูปสุวรรณ. (2535). *กฎหมายรัฐสภา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัชฎาภรณ์ สุภาพ. (2562). ข้อพิจารณาเกี่ยวกับที่มา อำนาจ และหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. *วารสารนิติพัฒน์นิติ*, 8(2), 65-81.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (2540, 11 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก. หน้า 1-99.

_____. พุทธศักราช 2550. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 1-127.

_____. พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.

- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560) *หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2563). *สภาแห่งชาติสาธารณรัฐฟิลิปปินส์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- United States Senate. (1789). *Constitution of the United States*. Retrieved 19 August 2020, from https://www.senate.gov/civics/constitution_item/constitution.htm
- CDAsia. (1987). *The Constitution of the Republic of the Philippines*. Retrieved 19 August 2020, from <https://www.officialgazette.gov.ph/constitutions/1987-constitution/>
- History.com Editors. (2019). *Senate*. Retrieved 19 August 2020, from <https://www.history.com/topics/us-government/history-of-the-us-senate>
- Legislation. (1999). *House of Lords Act*. Retrieved 19 August 2020, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1999/34/contents>